

Ticarette ortaklık bereket kapısıdır

Dr. Halil Nevzat Yetkin: “Bir ticârî ortaklığımız var. Üç ortağız. Ortaklardan biri ücret alarak ortaklıkta çalışabilir mi? Bu ortaklık laboratuvar ve söz konusu arkadaşımız bu laboratuvarı açmak için gerekli uzmanlık ve belgeye sahip. Biz diğer ortaklar sadece para verdik. Bu durumda işleten arkadaşımız hem ortaklık kârını almak, hem de her ay ücret almak sûretiyle burada çalışabilir mi?”

Müslüman’ların altın değerlerini ve imkânlarını bir araya getirip, ortaklık kurarak ticâret yapmaları önemli bir bereket kapısını teşkil eder, maddeten gelişmeye de sebeptir. Kimimizin parası ile, kimimizin tecrübe, bilgi ve dürüstlikle taçlandığı emeği bir araya gelirse, mükemmel bir bereket ve helâl kazanç kapısı açılmış olur. Peygamber Efendimiz (asm) şöyle buyurmuştur: “Üç şeyde bereket vardır: Ticâret yapmak, mukârada (mudârabe) yapmak ve evde yemek için buğdayı arpaya katmak.” (1)

Ortaklığınızı iki şekilde yürütebilirsiniz:

1- Mukârada (Müdârabe) sûreti ile.

2- Çalıştıran ve işleten elemanlara verilen ücret de dâhil tüm masrafları ortak karşılamak sûreti ile.

Mukârada veya mudârabe, mal ve emek ortaklığı demektir. Bir taraf parayı verir; diğer taraf emeği ve işçiliği üstlenir. Bir taraf mâliyeti karşılar, diğer taraf bunu işletir ve çalıştırır. Ve sonuçta iki taraf da gelirine ortak olur. Köylerimizde bu ortaklık türü meşrû bir biçimde uygulanmaktadır. Bir taraf tarlayı ve tohumu vermekte; diğer taraf emeği, işçiliği ve sâir masrafları üstlenmekte; böylece ortaklık kurulmakta ve sonunda ürün yarı yarıya paylaşılmaktadır. Bu ortaklık türüne İslâm Hukûkunda “Mukârada”, “Kırâd” veya “Müdârabe” denmektedir.

Bu usûlde çalışan taraf, malı kendi uhdesine “emânet” almış demektir. Eğer, kendi hatâsı veya tedbirsizliği netîcesinde malı telef ederse, mal sahibine ana malı öder.

Mal kendi hatâsı olmaksızın, işin gereği veya başka bir hâricî sebeple telef olursa, bu zarar mal sahibine ait olur. Ortaklık veya şirket bir zarar olmaksızın kendiliğinden fesh edildiğinde ise, mal sahibi sermaye olarak koyduğu ana parasını geri alır.

Abdullah bin Abbas (ra) babasından naklediyor: “Abbas, çalıştırılmak üzere mal verdiğinde, çalıştıran kişiye şunları şart koşuyordu: “Bu mal ile deniz yolculuğuna çıkmayacaksın. Sel tehlikesi olan bir vâdiye inmeyeceksin. Hastalıklı hiçbir hayvanı satın almayacaksın. Eğer bu şartlara riâyet etmezsen, doğacak zararı ödersin.” Abbas’ın (ra) böyle şartlar koşması Peygamber Efendimiz’in (asm) kulağına gitmişti. Hazret-i Peygamber (asm) bu şartları geçerli kabul etti. (2)

Hazret-i Ömer’in (ra) oğulları Abdullah ile Ubeydullah Irak seferinden dönerlerken Basra Vâlisi Ebû Mûsâ el-Eş’ârî’ye (ra) uğramışlardı. Ebû Mûsâ el-Eş’ârî (ra) onlara:

“Yanımda hazîneye ait biraz mal var. Onu Emîre’l-Mü’minîn’e göndermek istiyorum. Bu malı size borç olarak vereyim. Siz onunla Irak’tan biraz mal alır, Medîne’de satarsınız. Ana parayı Halîfe’ye teslim edersiniz, elde ettiğiniz kâr da ikinize kalır.” Dedi. Onlar da kabul ettiler, aldıkları malı Medîne’de sattılar ve ana parayı Hazret-i Ömer’e verdiler. Hazret-i Ömer (ra):

“Hem malı, hem de kârı teslim ediniz.” dedi. Ubeydullah:

“Yâ Emîre’l-Mü’minîn, bu kâr sana ait değil. Çünkü mal elimizde bir borçtu, eksilseydi veya helâk olsaydı onu biz ödeyecektik.” dedi.

Hazret-i Ömer (ra) kârın ödenmesinde ısrar etti. Bu defa, mecliste bulunanlardan biri:

“Yâ Emîre’l-Mü’minîn, o malı mudârabe yapsanız olur.” dedi.

Hazret-i Ömer (ra) bunu kabul etti ve:

“Mudârabe yaptım.” dedi.

Böylece Hazret-i Ömer (ra) ana mal ile birlikte kârın yarısını aldı. Kârın diğer yarısını da Abdullah ile Ubeydullah paylaştılar. (3)

Mudârabe ortaklığında her iki taraf da rüşet ve ehliyet sahibi olmalıdırlar, yani vekâlet almaya ve vermeye ehil olmalıdırlar. Çünkü mal sahibi “vekâlet veren”, çalıştıran da mal sahibinin malına “vekîl olan” hükmündedir. Çalışan kişi, mal sahibinin malında, onun izni ile tasarruf yapmaktadır. Sermaye, değerini koruyan belirli bir para olmalı ve bir akit yapılarak çalıştıracak kimseye teslim edilmelidir.

Akitte îcap ve kabûl önemlidir. Yani sermaye sahibi çalışana, açıkça, “Şu paraları al, ticâret yap. (veya iş yap) Elde edilen kâra ortağız.” demeli; çalışan da mudârabe usûlünü kabul ettiğini kesin ifâdelerle beyan etmeli, yani “kabul ettim.” demelidir.

Mudârabe usûlü, borç vermeye benzese de borç vermek gibi değildir. Çünkü borç veren kişi, risk almadığı gibi kâr da almaz. Yani parayı çalıştırmanın riskine ortak olmadığı gibi, kârına da ortak olmaz. Mudârabe sûretiyle para veren kişi ise, risk alır, kâr da alır.

Mudârabe usûlünü tercih etmeniz halinde, iki arkadaş yalnız sermaye koyacak. Üçüncü arkadaş ise kendisi sermaye koymaksızın, bu sermayeyi çalıştıracak. Ustalık, işçilik, kirâ, elektrik, telefon, su, vergiâ€ ve sâir gider ve masraflar üçüncü arkadaşâ ait olacak. Bunun karşılığında üçüncü arkadaş kârın yarısını alacak. Kârın diğer yarısı da sermaye koyan iki arkadaşın olacak.

Eğer her üçünüz de -ikinci tercihe göre- ortak sermaye koyarsanız, bu durumda tüm giderleri de, tüm kârı da üç ortak olarak paylaşacaksınız. Bu usûlde işi yönetmek ve şirketi işletmek için kendisine yetki ve sorumluluk verilen üçüncü arkadaşın, emeğinin karşılığını ayrıca alması ise hiç şüphesiz hakkıdır.

Dipnotlar:

(1) İbn-i Mâce, 2289;

(2) Beyhakî, 4/111;

(3) İmam-ı Mâlik, Muvatta, 2/687